

HOCAM PROF. DR. NEVZAT YALÇINTAŞ'A, TEŞEKKÜRLERİMİLE

"Engin insan sevgisi, hoşgörüsü ve uzlaşma kültürü için"

Yusuf ALPER*

Her insan, kendi geleceği ile ilgili planlar yapar ve bu planları gerçekleştirmek için de çaba gösterir. Ancak, bir çoğumuzun tecrübeleri göstermiştir ki, arzu edilen sonuçlara ulaşmak ve hedefleri gerçekleştirebilmek için yalnızca bu planların yapılması yeterli olmaz, bu planların ve çabaların, bazen "tesadüflerle de" desteklenmesi gerekir. Nitekim, akademik kariyere, hocam Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş'ın, kürsüsünde başlamamda, bu meslekle ilgili şahsi arzum ve gelecek planlarımın yanı sıra, "yolumun hocamla kesişmesine" vesile olan bir dizi tesadüfün de etkisi oldu.

Hocam, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş'ın ismini ilk defa, İvriz Öğretmen okulunda iken, TRT Genel Müdürü olduğu 1975 yılında duyduğumu hatırlıyorum. Ancak o zamanlar, Kürsüsünde asistan olarak göreve başlayacağım "aklımın ucundan" bile geçmemişti. Hocam'la karşılaşmamızı sağlayan ilk tesadüf, 1977 yılında Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesinde, lisans eğitimine başlamam, Hocamın da, İstanbul İktisat Fakültesindeki diğer bir çok hocam gibi, bu fakültenin kurulmasında ve eğitiminin sürdürülmesinde ders vermesi ile oluştu. Bu vesile ile bir kez daha, kuruluşundan itibaren bütün zorluklara katlanarak yıllarca Bursa'ya derse gelen ve yetişmemizde emeği geçen bütün hocalarıma teşekkürlerimi ve minnet duygularımı iletmek istiyorum.

Model olarak İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi programını alan Fakültemizde ilk iki sınıfta bütün derslerin ortak yürütülüyor, öğrenciler üçüncü sınıftan itibaren "iktisat", "işletme", "siyasal

bilimler" ve "sosyal siyaset ve kooperatifçilik" bölümlerinden birini seçerek eğitimlerinin son iki yılında uzmanlaşıyorlardı. İlk iki yıllık eğitimimiz sırasında sosyal siyaset ve kooperatifçilik bölümü ile ilgili olarak, sosyoloji dersi bir yana bırakılırsa ortak programda yer alan derslerden yalnızca sosyal siyaset dersi vardı ve bu dersi de rahmetli Prof. Dr. Orhan Tuna hocamızdan almıştık.

İktisat derslerine olan ilğim dolayısıyla 3. sınıfta İktisat bölümünü seçtim ve bu dönemde bölümümüzle ilgili olarak hocam Prof. Dr. Sabahattin Zaim'den "çalışma ekonomisi" dersini, son sınıfta ise hocam Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş'dan "Sosyal Planlama" derslerini aldım. Bu dersi almam, ders sırasında değil ancak sonradan akademik kariyerle ilişkili geleceğimi etkileyen ikinci önemli gelişme oldu. Yıl içerisinde bütün derslere katıldığım sosyal planlama dersini çoğunlukla Hocam, ancak çalışmalarının yoğunluğu dolayısı ile gelemediği dersleri, rahmetli Prof. Dr. Haşmet Başar hocam yürüttü ve bu da akademik kariyer tercihimizi etkileyen bir başka faktör oldu. Bursa'da yerleşmiş olduğu için, ismini ikinci sınıfta iken Orhan Tuna hocamızdan duyduğum Haşmet Başar hocamla daha fazla görüşme fırsatımız oldu. Sosyal planlama dersinin sınavında en yüksek notu almam, başlangıçta Fransızca olan yabancı dilimi son sınıfta İngilizce olarak değiştirmem ve aynı yıl içinde Aisec vasıtası ile yurt dışında staj yapma imkanına sahip olmam, dersteki tanışıklığın ötesinde Haşmet Başar hocamın dikkatini çekmiş olmalı ki, bu da akademik kariyerimi etkileyen bir sonuç doğurdu.

Akademik kariyerle ilgili bütün gayretlerimi, iktisat bölümünde asistan olmak için yoğunlaştırdım. Ancak, gerek o zamanki dekanımız Prof. Dr. Ali Özgüven (dekanlık görevinden ayrıldığı için) gerekse üçüncü sınıfta iken Ekonometri dersimize gelen ve dersler sırasında "Bursalı seni buraya asistan olarak alalım" diyerek içimizdeki ateşi körükleyen Prof. Dr. Ahmet Kılıçbay hocamızdan (1980' yılından itibaren Bursa'ya derse gelmemeye başlamıştı) olumlu cevap alma imkanım olmadı. Okulu tamamladığım halde, o yıl sonbaharda açılacak asistanlık sınavlarına katılmak için Bursa'da kaldım ve bu hazırlıkları devam ettirirken, 1981 yılı temmuz ayında bir ikindi vakti, oturduğum Muradiye semtinden Kültürpark'a gitmek için Beşikçiler caddesinden inerken, Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ'nin binası önünde arabasını yıkayan Haşmet Başar hocamızı gördüm ve konuşmaya başladık. Ben asistan olmak için çalıştığımı belirtince, Haşmet bey hocam, "seni bizim

* Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F., Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.

bölüme asistan alalım”, dedi ve her şeyi değiştiren bir başka önemli tesadüfte bu karşılaşma ve konuşma oldu.

Ertesi gün daha ayrıntılı konuşmak üzere hemen fakülteye gittim. Burada bir başka tesadüfün daha çok olumlu bir etkisi oldu. Üçüncü sınıfta iken, Sabahattin Zaim hocamız, derse gelemediği zamanlar, o zaman Doçent olan hocamız Prof. Dr. Nurhan Akçaylı derse gelmişti. Son sınıfta ise Nurhan Akçaylı hocamızın, işletme bölümüne verdiği “iş hukuku” derslerine dinleyici olarak katıldım ve o derslerde bir iktisatçı mantığı ile sorduğum bazı sorular üzerine zaman zaman hocamın da “söyle bakalım iktisatçı” takılmaları ile başlayan bir tanışıklık söz konusu oldu. Nitekim, Haşmet Başar hocam, “sosyal siyaset ve kooperatifçilik” bölümüne asistan olarak alınmam söz konusu olunca, konuyu bölüm başkanı olan ve 1981 yılının nisan-mayıs aylarında fakültemizin ilk kadrolu profesörü ve dekanı olarak atanan Nurhan Akçaylı hocamıza aktarınca, hocamızın da dersler sırasındaki şahsımla ilgili olumlu izlenimlerinin de etkisi ile olumlu karşıladığını öğrendim. Bu gelişmeden sonra, bütün yaz, halen fakültede arkadaşım ve meslekdaşım olan Prof. Dr. Tahir Baştaymaz ile başta yabancı dil olmak üzere asistanlık sınavına hazırlanmaya başladık.

Haşmet Başar hocam, fakülteadaki görüşme sırasında kürsü başkanının Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş olduğunu, mutlaka onunla görüşmem ve onayını almam gerektiğini, bu görüşmenin gerçekleşmesi için de Hoca’dan bir randevu alacağını bildirdi. Tarih olarak hangi gün olduğunu hatırlayamıyorum ancak, 1981 yılı Ağustos ayı içinde, Hocam ile görüşmek üzere İstanbul’a gittim. Yanılmıyorsam, o gün, aynı kürsüye başvurmayı düşünen, daha sonradan kürsü arkadaşım olan Prof. Dr. Mustafa Aykaç ile de görüşmek üzere randevu verilmiş. Bu mesleğe giren bütün meslekdaşlarım çok iyi bildiği için, bu süreçte ne kadar heyecanlandığımı, bugünün moda terimi ile “stres” altında olduğumu anlatmaya gerek yok zannederim. Hocam Nevzat Yalçıntaş ile, bölümün kütüphane olarak kullanılan kısmında, “niçin bu mesleği tercih ettiğim” sorusu ile başlayan ve bir saat kadar süren, uzunca bir görüşme oldu. Görüşmenin devamı, o günlerde yeni doktorasını tamamlamış olan Prof. Dr. Sabri Orman ile gerçekleşti ve Bursa’ya döndüm. O görüşme esnasında, akademik bilgiden çok ailevi durumumu ve mesleğe yönelik ilgimi anlamaya yönelik soruları belki biraz yadırgamıştım, ancak daha sonradan bir vesile ile rahmetli hocam Prof. Dr. Nusret Ekin’in de akademik kariyer yapacakların

belirlenmesinde dikkate alınacak kriterlerin ne olması gerektiği konusundaki açıklamaları ile birleştirince bugün bu değerlendirmelerin çok isabetli olduğunu, bu mesleğin bilginin ötesinde çok daha özel ve farklı nitelikler gerektirdiğine inanıyorum.

1981 yılı Ekim ayı başında, önce yabancı dil, sonra da yazılı ve sözlü mülakat sınavı oldu. Daha önce de belirttiğim gibi, bu sınavların öncesi ve sonrasında yaşanan ve bazen insanı adeta “erken yaşlandırır” sıkıntılardan, heyecandan ve stresten tekrar bahsetmeye hiç gerek yok. Yazılı mülakat sınav soruları, sürpriz değildi. Önce lisans, daha sonra da doktora eğitimi sırasında hocamızın en önem verdiği konu, akademik çalışma yapacak kişinin öncelikle Türkiye’nin ekonomik ve sosyal büyüklükleri ile ilgili temel istatistiki bilgilere hakim olması ve bütün çalışmalarında bu verileri kullanarak “ayakları yere basan, Türkiye ile dünyayı mukayese ederek, geleceğe yönelik analizler yapabilecek yeterliliğe sahip olması ” idi. Zaten, gerek lisans, gerekse doktora eğitimi sırasında hocamızı dinlerken, Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve kültürel bütün büyüklüklerine ait istatistiki verilere olan hakimiyeti bizi fazlası ile etkilemişti. Yazılı sınav soruları da bu konularla ilgili geldi ve sürpriz olmadı. Sürpriz, yine çalışmalarının yoğunluğu dolayısıyla kendi kürsü sınavına gelememiş olması idi. Sözlü mülakat sınavını Rahmetli hocam Prof. Dr. Nusret Ekin, Hocam Prof. Dr. Metin Kutal, Prof. Dr. Gülten Kutal ve Prof. Dr. Nurhan Akçaylı ile Rahmetli Prof. Dr. Haşmet Başar’ın olduğu bir jüri önünde tamamladıktan sonra sonuç için, en az önceki safhalar kadar stresli bir bekleme süresi başladı.

Sınav kağıtlarının İstanbul’a gönderilmesi dolayısıyla sonuçların açıklanması oldukça uzun sürdü. Bu süre uzunluğu dolayısıyla yine meslek hayatımın bir başka önemli tecrübesini de yaşamış oldum. Yeni eğitim öğretim yılı başlamış, sınavı kazandığımız açıklanmış ancak henüz atamalarımız yapılmamıştı. Bu süreç devam ederken, o zaman pek farkında olmadığımız bir başka gelişme yaşanıyor ve Yüksek Öğretim Kanunu değiştiriliyordu. Bu değişikliklerden biri de Kanun yürürlüğe girdikten sonra 6 ay süre ile bütün atamaların dondurulacak olması idi. Nitekim, (yanlış hatırlamıyorsam), Nevzat Yalçıntaş hocamızdan dekanımız Prof. Dr. Nurhan Akçaylı’ya; “Yüksek Öğretim Kanunu yarın (6 Kasım 1981) Resmi Gazete’de yayınlanacak ve 6 ay süre ile yeni atama yapılmayacak, çocukların ataması bir an önce yapılsın” diye bir bilgi geldiğini ve bizim atamalarımızın (bölüme alınan Tahir Baştaymaz ve Mustafa Aykaç ile birlikte diğer bölümlere alınan toplam

7 asistanın) Kanun yürürlüğe girmeden bir gün önce 5 kasım 1981 tarihinde yapıldığını biliyorum. Bu gelişmeyi de, yine en başta belirttiğim gibi, benim meslek hayatımı etkileyen tesadüfler zincirinin bir halkası olarak belirtmek herhalde yanlış olmayacaktır.

Bu atama ile bir tehlikeyi de, kelimenin tam anlamıyla “kıl payı” atlatmış olduk. Çünkü, 1980 yılı sonuna kadar yüksek öğrenimlerini tamamlayanlar kısa dönem askere alındıkları için 1981 yılında mezun olanlar, daha önceleri olduğu gibi uzun süre beklemeksizin askerlik görevi için çağrılıyordu ve benim kasım 1981, Tahir Baştaymaz'ın da nisan 1982 döneminde askere gitmesi gerekiyordu. 12 eylül şartlarının devam ettiği bir dönem olduğu hatırlanacak olursa, atamanın yapılmaması halinde askere gitmemiz kaçınılmazdı ve bu da benim akademik kariyere başlamam ile ilgili bir kırılma noktası olabilirdi.

Atamanın 5 kasım 1981 de yapılmış olmasının başka sonuçları da vardı. Biz, herhalde asistan kadrosu ile üniversiteye en son alınan ve 6 kasım 1981 tarihinden sonra da unvanı araştırma görevlisi olarak değiştirildiği için bu unvanı en kısa süre ile taşıyan kişiler olmuştuk. Belki bu yazının doğrudan konusu değil fakat, aradan geçen 25 yıla rağmen, Kanunen yalnızca bir gün taşıdığım asistanlık ruhunu hala taşımaya çalıştığımı da belirtme ihtiyacı duyuyorum. 1974 yılında eğitim-öğretime başlayan Bursa Üniversitesi, İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi, kendi mezunlarından ilk asistanlarını 1981 yılı nisan ayında almıştı. Ben ve meslektaşım Tahir Baştaymaz, Fakülteye ikinci, bölüme ise ilk alınan kendi mezunları olduk. Buna vesile olan bütün hocalarımıza yine bu vesile ile içten teşekkürlerimi iletmek isterim.

Doktora programımız başladıktan sonra hocam derslerimize gelmeye başladı. Meslek hayatımda asistan olarak ilk derse girme tecrübemi de, atama yapıldıktan sadece 2 ay sonra, hocamın Bursa'ya gelememesi dolayısıyla bir yıl önce son sınıfta lisans dersi olarak aldığım “sosyal planlama” dersine girerek yaşadım. Burada detaylarına girmeyeceğim ancak, bu ilk derse giriş tecrübesinin de meslek hayatıma yönelik önemli etkileri oldu. Doktora programının ikinci yılında hocamız tekrar derslere gelmeye başladı. Hocamızın gelemediği derslerde, gerçekten bu meslek için çok genç sayılabilecek yaşta kaybettiğimiz, Rahmetli Prof. Dr. Tevfik Ertüzün ile bu dersleri yürüttük.

Doktora dersleri sırasında, hocamla ilgili olarak şahit olduğum bir hadiseyi de mutlaka aktarmak istiyorum. Rahmetli Nusret Ekin hocamız ile, Haşmet Başar hocamızın odasında doktora dersi yaparken, aynı gün öğleden sonra dersimize gelecek olan Nevzat Yalçıntaş hocamız, önce gelmiş olmalı ki kapıyı açtı ve içeri girdi. Bu andan itibaren ki gelişmeleri hala unutamıyorum. Nevzat Yalçıntaş hocamızın kapıdan, Nusret Ekin hocamızın da oturduğu yerden kalkarak ve adeta birbirlerine koşarak, “Oooo... Üstadım” diyerek birbirlerine bir sarılmaları ve hatır sormaları vardı ki, sanki 40 yıldır birbirini görmeyen iki asker arkadaşının ilk defa karşılaşmasına benzer bir sahne yaşanıyordu. Bu o zaman ilk defa şahit olduğum ancak sonrasında bölüm öğretim üyelerinin karşılaştığı ortamlarda sık yaşadığım bir sahne idi. Meslek hayatım süresince, bölümümüzün bütün hocaları arasında, çok imrendiğim ve kendi meslek hayatıma yansıtılmak için de çaba gösterdiğim, saygıya ve dayanışmaya dayanan çok güçlü bir bağlılık olduğunu gördüm. Hocalarımdan her birini, kendine has vasıfları ile bir bütünün birbirini tamamlayan çok değerli unsurları gibi gördüm.

Şu ana kadar hep şanslarımdan, akademik kariyerimi olumlu olarak etkileyen tesadüflerden bahsettim. Şüphesiz olumsuzları da oldu. Akademik kariyere başladıktan çok kısa bir süre hocam Nevzat Yalçıntaş'ın, (kısa bir süre sonra da rahmetli hocam Haşmet Başar'ın) uzun süreli olarak İslam Kalkınma Bankasında görev yapmak üzere ayrılması, döndükten sonra da diğer mesleki ve siyasi faaliyetlerinin yoğunluğu dolayısıyla hocamla görüşme imkanlarımdan sınırlı olması, hocamın akademik bilgi ve tecrübelerinden yararlanmamı engelleyen önemli bir faktör oldu.

Hocam Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş'ı hep çalışırken, “meşgul” olarak gördüm. Gerçekten, akademik faaliyetlerinin yanı sıra bir çok sosyal ve kültürel faaliyetin içinde yer alan bir hocamız olarak tanıdım. Ancak, bunları belirtirken özellikle vurgulamak istediğim husus ise bulunduğu her ortamda ve faaliyette hocamızın “birleştirici, bütünleştirici ve uzlaştırıcı” yönünün çok öne çıktığını, çatışmaları önleyen, dengeleri sağlayan bir “merkezcü” rolü oynadığını fark ettim.

Hocam, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş için hazırlanan Armağan için, meslek hayatımın Hocamla ilgili yönlerini esas alarak hazırlamaya çalıştığım bu yazı vesilesi ile başta hocam olmak üzere, yetişmemizde emeği geçen bütün hocalarımıza bir defa daha içten teşekkürlerimi iletmeyi bir borç bilirim.